

DEBRECENI

PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Aki az Úré, ide hozzám!

Reformációi igehirdetés, egyben búcsúbeszéd a Nagytemplomban, 1930 okt. 26.

Exodus 32 : 15—26.

Egyházunk rendtartása szerint a mai napon a nagy reformációban nyert lelki áldásokért, a Léleknek az ő tömlőkben meg nem maradhatt s azokat szétrepszett örök-új boráért adunk hálát az Anyaszentegyház Urának. Ez áldások között az evangéliumi protestáns köztudat régen is, ma is az egyik legnagyobb látta és látja azt, hogy a reformáció a bálványozástól tisztította meg a Krisztus egyházát. Ennek a köztudatnak megvan a maga megdönthetetlen bibliai alapja, amely különösen tiszta és következetes kifejezésre jut éppen a mi Heidelbergi Káténkban s amely alapon a mi református egyházunk szilárdan áll ma is, a nélkül, hogy kétségbe akarná vonni Istennek azt a dicsőségesen szabad munkáját, amelyet Ő a maga szent céljaira a római katolikus egyházzal is végbevitt és még ezután is, ha akarja, végbevihet, — a nélkül, hogy kétségbe akarná vonni, hogy római katolikus hívő egyéneknek is lehet, mint Isten választott szentjeinek, Krisztussal az evangéliumon keresztül idevezítő találkozásuk.

Alapigénk azonban most hadd figyelmeztessen bennünket valami egyébre is. Arra nevezetesen, hogy a bálványozás sokkal általánosabb bűne az emberi természetnek, semhogy kötve volna egy korszakhoz, egy egyházhoz, egy emberi közösséghez. A választott nép első nagy bálványozásának, az aranyborjúimádásnak története félelmes világossággal mutatja, hogy ez a bűn az emberi lélek alaptermészetében gyökerezik s kedvező körülmények között bárhol és bármikor újra meg újra felütheti a fejét.

1. Itt legelőször is azt kell megfigyelnünk, amit a profán gondolkodás ma is szívesen bélyegez „igazságtalanságnak“ az Isten és az Ő szolgálja, Mózes büntető eljárásában. Izráel, amikor a gyöngye lelkű Áronnal aranyborjút

készített és azt imádja isten gyanánt, még nem vette a tizparancsolatot, tehát még nem lehet tudatában annak, mily szörnyű bűn az, amit elkövet. Mégis meg kell innia a bálvány keserű levét és ezreinek kell kardélen elhullania, sőt az egész népnek el kellene töröltetnie a föld színéről, hogyha Mózes nem könyörögne érte oly megható és önfeláldozó szeretettel. Ez nyilván arra mutat, hogy a tulajdonképeni bűnt nem azzal követték el s tehát a büntetést sem azzal érdemelték ki, hogy szembehelyezkedtek egy még általok nem is ismert isteni parancsolattal, illetőleg tilalommal, hanem azzal, hogy nem volt elég alázatos türelmük, megvárni ennek az isteni törvénynek a kiadatását. Nem volt bizalmuk ahhoz, hogy az élő Isten, az ő szabadító és vezérlő Istenük, ki fogja és ki tudja magát nekik jelenteni. Azt hitték, hogy az élő Isten, akiről Mózes olyan sokáig nem hozott hírt, már távol is fog maradni tőlük mindörökre, már pedig nekik olyan Isten kellett, aki közelvaló. Ezért csináltattak maguknak bálványistent.

A közeli Isten az emberszívnek örök vágyakozása és ezt a vágyat maga az élő Isten oltotta belé. Az embernek olyan isten után szakad meg a szíve, akivel érintkezhetik, aki előtt leborulhat, akivel szemtől-szembe találkozhatik, akit meg lehet tapasztalnia. De ezt az örök vágyat az élő Isten nem azért oltotta az emberi szívbe, hogy az maga csináljon magának ilyen közeli hamis istent, hanem azért, hogy alkalmassá tegye őt a magát közlő, tehát közelítő igaz Isten kijelentésének a befogadására. Isten közel, egészen közel akar menni az emberi szívhez, amikor néki kijelenti magát. Az ember ellenben mindig távolabb és távolabb esik az élő Istentől, valahányszor ellene áll annak, hogy Isten formálja meg, formálja vissza, reformálja őt a maga kijelentésével a saját képére, amelyet a bűn miatt elveszített — valahányszor ellenkezőleg az ember maga akarja formálni az Istent a saját képére, amely emberi kép Isten nélkül, Istentől elszakadva, Isten ellenére mindig szükségképpen állati kép.

2. Mindig bálványoz tehát az ember, vala-

hányszor maga alkot magának közeli istent és azt a maga módján, az élő Isten kijelentésétől elszakadva tiszteli. Lényegében egészen mindegy, hogyan hívják ezt a bálványt. Hívhatják aranyborjúnak is, hívhatják sákramentomnak is, de hívhatják általában vallásosságnak és egyháziasságnak is. Mihelyt az ember önmaga és a magát kijelentő élő Isten közé odahelyez valamit — legyen az emberileg akármily magasztos dolog, vagy esetleg személy — és azt imádja, annak viszi áldozatát és abba helyezi reményét: már bálványoz.

Ebből következik, hogy a bálványozás kísértésétől egyetlen egyház sem ment, mert mindegyik gyarló emberekből áll. Kiűzheti a bálványozást száz alakban és az bármikor visszajöhet a százegyedikben. A reformáció egyházai kiűzték a bálványozás bizonyos formáit, de nem maradtak mentesek a bálványozás másfajta formáitól. Valahányszor megcsökkent bennük az Isten tiszta kijelentése iránti engedelmisség, mindig ők is beléestek a bálványozás bűnébe. Ilyenkor imádták az élő Isten helyett a holt tanok bálványait, a kegyeskedés bálványait, a felvilágosodás és a liberálisizmus bálványait, a politikai vagy a szociális sürgés-forgás bálványait. A protestantizmus egész története megdöbbentő bizonyosság rá, mennyiszor el tudott fordulni az élő Istentől még az Ige, az Evangélium, a Kijelentés, a Biblia népe is és e miatt hányszor volt szükség új meg új reformációra, amely soha sem ment másképen, mint ahogyan ez az első reformáció ott a Sinai hegy alatt: meg kellett inni a bálvány keserű levét és el kellett hullaniok, elveszniök az evangéliumi egyházak számára ezreknek és ezreknek, hogy a maradék megtérjen, megtisztuljon és éljen.

3. Ezért van az, hogy a reformáció nem lehet más, csak folytonos. Állandó harc a bálványozás ellen kívül és belül. A kijelentés népének, az Evangélium egyházainak állandó önellenőrzése és önfegyelmzése, hogy amíg másokat kárhozzatnak a bálványozás bűne miatt, maguk más formában bele ne essenek ugyanabba a bűnbe. És ennek az állandó harcnak és önfegyelmzésnek a lényegéhez tartozik az, amit Mózes a tábor kapujában mond és cselekszik: „Aki az Úré, ide hozzám!” A kijelentésnek való föltétlen engedelmisség, a bálványmentes tiszta keresztyénség soha sem lehet a többség vallása. Mindig csak azé a kisebbségé lehet, amely az Úr nevében, az Ő világos és kijelentett akaratára támaszkodva, mer a többséggel szembeállani és érvényt szerezni Isten akaratának. A reformáció szelleme mindig ott él, ahol azt vallják, amit Mózes vallott: hogy egy ember Istennel mindig többség. És a reformáció szelleme meghalt ott, ahol meghalt az Isten kijelentésére támaszkodó bizonyágtévő ellenmondás lelke a bálványok előtt: emberi gondolatok, emberi vágyakozások és emberi tekintélyek előtt.

*

Szeretett gyülekezet! Debreceni lelkipásztori minőségemben Isten rendeléséből utoljára szólok ma néktek a reám bízott Igét. Én tudom és töredelmes fájdalommal teszek róla vallást, hogy ez Ige hirdetésében és a mellette bizonyosságot tenni hivatott pásztori forgolódásban nagyon sokszor voltam gyarló, rest, haszontalan szolga. Legyen ezért hozzám irgalmas a nagy Isten és mutassa meg ezt az ő irgalmát egyebek között a ti megbocsátó, elfedező, szerető emlékezéseitekben is. De egyről mégsem vádol ma az én sok mindenről vádló lelkiismeretem: igehirdetésemben és pásztori munkámban soha sem hagytalak benneteket kétségben a felől, hogy keresztyénnek és reformátusnak lenni annyit jelent, mint föltétlenül engedelmeskedni az élő Isten kijelentésének és szüntelenül harcolni a bálványok ellen — mégpedig elsősorban nem magunkon kívül, hanem mi magunkban. E miatt sokszor látszhattam érdesnek, tapintatlannak, olykor defaitistának, de úgy érzem, a rámbízott isteni üzenetnek nem lettem árulójává és — amint megfogadtam tinétek ezen a helyen tíz évvel ezelőtt — emberektől soha nem vettem, embereknél nem is kerestem dicsőséget.

Búcsúzásul sem köthetek egyebet a szívetekre, csak azt, amit mindig kötöttem: „oltalmaztatok meg magatokat a bálványoktól” — a ti bálványaitoktól, a mi bálványainktól! Az ú. n. „kálvinista öntudattól”, amely szilárd, mély és tiszta bibliai tudat nélkül egy lyukas mogyorót sem ér. Az ú. n. „egyháziasságtól”, amely komoly és engedelmes személyes hit nélkül csak a templom- és úrasztala-kerülő, az egyházat politikai kulisszának vagy ugródeszkának tekintő kálvinistáknak kifogyni még mindig nem akaró értéktelen típusát termeli ki. És az ú. n. „vallásosságtól”, amely ritka ünnepi órák kis kegyes kábulataiban éli ki magát és nemhogy a mi életünket alakítaná Istennek tetszése szerint, hanem ellenkezőleg Istent akarja alakítani a magunk bűnös tetszése szerint.

Az aranyborjú bálványképe — ma már tudjuk — tulajdonképpen arany bikakép volt és így volna helyesen fordítandó. A bikakép: a pogányság és természeti erőideálja! A bálványozó ember Istent a tisztátalan állati erő képére formálja ki, hogy kényelmesen hozzákapcsolhassa a maga tisztátalan gyöngeségét. Az élő Isten pedig, amikor magát nekünk tökéletesen és végérvényesen ki akarja jelenteni, akkor a gyöngeség netovábbjának emberi képében lépett elénk, a keresztre szögezett Emberfiában, aki „másokat megtartott, magát nem bírta megtartani”. És ezt az abszolút gyöngeséget adta minékünk örök erőforrásul, azaz bűneinkből való megtisztulásul. A bálvány állattá tesz, mert maga is állat. Krisztus emberré tesz, mert maga is ember: az értünk emberré lett élő, egy örök Isten, a magát kijelentő, közlő Isten, a mindig közelvaló Isten.

Ő áll ma is itt, választott népe táborának kapujában — Ő szól és Ő üzen. Az én szavam, ez a gyöngé, tisztátalan emberi szó, ma elnémul itt ebben a templomban és holnap talán már a földön. Az Ő szava pedig szól az égnek és a földnek elmúlásáig és azon túl is mind örökké. Halljátok-é, mit mond: „Aki az Úr, ide hozzám!”

Amen.

R. I.

MISSZIÓ

Az Országos Református Védőszövetségről.

Istennek hozzánk való különös kegyelme és gondviselő szeretete nyilvánul meg azokban a jócselekedetekben, amelyekről még napjainkban is boldog örömmel gyakorta értesülünk, hogy itt iskolát és templomot építettek, amott kegyes alapítványokat fundáltak szerető szívek. Jól esik nekünk ezekről olvasni és hallani, mert ez azt bizonyítja, hogy népünk, a magyar református nép minden anyagi baja és nélkülözése mellett is gazdag: gazdag az áldozathozatalban és a szeretet gyakorlásában, és mert ez azt mutatja, hogy az olajoskorsó még nem apadt ki, hogy minden külső segítség aláhanyatlása és elsorvadása mellett is van egy áldott forrás, híveinknek áldozatkészsége, amelynek vize kiapadhatatlan. Ne higgye el senki se, hogy ezek a kútfők csak az anyagi jólét napsugaras völgyeiben születhetnek meg és fakadhatnak fel, ellenkezőleg a magyar református lélek akkor is tud áldozni Istennek oltárán, amikor földiekben különben szűkölködik és szegény s áldozatos szeretetének éppen ezek a cselekedetei azok, amelyek igaziak és örökbecsűek. A szegénysége tépott ruhája alatt zsugorgatott filléreiből emelt templomok, kollégiumok és iskolák a maradandók, az anyagi nélkülözése közepette emelt tornyok hirdetik nevét és emlékét a késő unokáknak. Ne mondja tehát senki sem, hogy ez a jelenvaló világ a maga szűkös anyagi körülményeivel nem alkalmas valamelyes szociális mozgalom megindítására és jóléti intézménynek a megépítésére. Kérdezem: mennyivel volt alkalmasabb és miben volt gazdagabb a mostaninál az a század, amelyben híveinknek közadakozásából a debreceni és a többi főiskolák monumentális háza megépült? Miben és mennyivel volt kedvezőbb a mainál az az idő, amikor a lánglelkű predikátorok és apostolok faluról-falura jártak, lelkesítettek és buzdítottak s a gyűjtött fillérek-ből és tégladarabokból megépítették a Kálvineumot? Szegény volt a népünk akkor is és mégis gazdagnak bizonyult, mert megértette az Istennek üzenetét és utolsó fillérét is jó szívvel helyezte el a templomi perselybe, mert tudta, hogy ezzel Istennek szent és tetsző áldozatot hoz. Semmi kétségem nincsen tehát

aziránt, hogy ma is az árvák atyjának, a mi református ügyünk legjobb és legnagyobb barátjának, Dr. Kiss Ferencnek legújabb elgondolása és terve meg ne valósulna. Egyházi életünknek ez a kiválósága Országos Református Védőszövetség megalakításával, az egyetemes egyház védelme alatt és irányítása mellett az egyház összes szociális és karitatív tevékenységét akarja egyesíteni és intézményeit megépíteni. A részletes tervet, a kivitel módzatát, a megvalósítás lehetőségeit közelesem fogjuk ismertetni. Előre be kell jelentenünk, hogy nem újabb adó kivetéséről, nem valami súlyos megterhelhetésről lesz itt szó megint, az ügy szeretete mellett filléreket kérünk csupán. Nem hagyhat hidegen bennünket, lelkipásztorokat e probléma megoldásának gondolata, nem éppen ma, e válságos időben, amikor ezer seb tátong felénk és millió ember várja tőlünk is a megsegítést. Gondold el testvérem, mit jelent az majd a te életedben és mindnyájunknak, lelkészeknek az életében és egész református egyházunk életében, amikor a szegény híveket, az aggokat, a tehetetleneket, a segélykérőket nem kell ridegen elutasítanunk azzal, hogy nem áll módunkban rajtuk segíteni, hanem kenyeret adhatunk és hajlékot nyithatunk számukra! Mit jelent az majd, amikor árvákká lett fiainkat és leányainkat nem kell féltelnünk az elzülléstől és nem kell sirnunk a bukásuk felett, amikor beteg testvéreink a református kórházba kereshetnek és találhatnak gyógyulást! Ezeket és még sok más szociális és emberbaráti református ügyet fog szolgálni az Országos Református Védőszövetség.

Imádkozzunk először megsegítésért, azután álljunk munkába és ne restüljünk meg e nagy és szent gondolat megvalósításának fáradozásában.

Dr. Szász Imre.

Helyreigazító nyilatkozat.

A debreceni kollégiumi nagykönyvtár ügyében a vésztői presbiterium a következő határozatot hozta:

„97. A lelkész ismerteti a kollégiumi nagykönyvtár szőnyegen levő ügyét. Ezzel kapcsolatban aggodalmát fejezi ki abban a tekintetben, hogy bár a könyvtár tulajdonjoga törvényhozásilag biztosított nek is egyházunk számára, mindazonáltal az a tény, hogy a könyvtárt a kollégium épületéből elszállítanák és állami kezelésbe adnák, nemcsak elhomályosítaná a bármiként fenntartott tulajdonjogot, hanem a könyvtár állagát is, akár belpolitikai, akár külpolitikai veszedelmes változások esetén, veszélyeztetné. Főként pedig magyar református egyházunk fényes kulturális múltjának leghatalmasabb tanúbizonyságtevőjétől fosztatná meg. A mi szívünk úgy érzi, hogy a könyvtárnak a kollégium épületében és kezelésében van helye és ha egyszer a kollégium épületéből kivitetik: soha többé vissza nem kerül. A tulajdonjog fiktívvé válik, mert a birtoklás az egyetemé, illetve az államé lesz.

A presbiterium szomorú szívvel fogadja lelkész előterjesztését, mert azon a véleményen van, hogy amit őseink talán még sokkal súlyosabb viszonyok között is, ellenség dúlásán és tűzvészben keresztül

is meg tudtak tartani: azért, mert a jelen viszonyok között kellőképen fejleszteni, vagy igazgatni anyagi erőik híjjában nem tudjuk, elcsüggedve másnak átengedni nem szabad. Presbiteriumunk a maga részéről tiltakozik a könyvtárnak a kollégium épületéből elszállítása, vagy állami kezelésbe való adása ellen és *hajlandó áldozatot hozni könyvtárunknak megtartása érdekében*. Amit az egyházkerületi közgyűlés bölcsessége a könyvtárnak a kollégium épületében való maradása és egyházi kezelésben való megtartása érdekében szükségesnek lát, anyagi teherként, az egyházak vállaira vetni, abból *a reá eső terhet mindaddig kész örömmel hordozza, amíg a könyvtár a kollégium épületében van és a református egyház kezelése alatt marad*. Hasonló állásfoglalás érdekében presbiteriumunk a többi egyházközségek presbiteriumait is felkeresi, egyúttal felkéri a békésbánati egyházmegye közgyűlését, hogy a nagykönyvtár megtartása érdekében egyházközseink presbiteriumait hasonló állásfoglalásra szólítsa fel s úgy a mi presbiteriumunknak ezt a határozatot, valamint az egyházmegyei közgyűlésünk esetleges tiltakozását egyházkerületi közgyűlésünk elé terjeszteni sziveskedjék.

E határozatot fogalmaztam én. Ebben a határozatban semmi olyan nincs, amelyért a közvélemény előtt a felelősséget ne vállalhatnám. Az egyházmegyei határozatot nem én, sőt egyáltalában *nem is lelkesz*, hanem világi ember, és pedig dr. iuris fogalmazta. Jogi vitákba már a köteles tiszteletnél fogva, amellyel a támadó cikk írójával szemben viseltetem, sem óhajtok bocsátkozni. Véleményem azonban az, hogy ha a könyvtárt állami kezelésbe adnók, akkor az egyetem útján az állam *ténylegesen birtokolni fogja*, mert tényleges hatalma lesz felette. Az egyetemet, mint albirtokost, nem lehet párhuzamba állítani a csikómat őrző csikóssal, mert az legfeljebb birtaló, de nem albirtokos.

Kiváló tisztelettel:

Vésztő, 1930 október 20.

Gönczy Béla,

a békésbánati egyházmegye főjegyzője.

A nagykönyvtár ügyében lapunk múlt heti számában megjelent és a békésbánati egyházmegye határozatával foglalkozó megjegyzést én írtam.¹ Sajnálom, hogy a cikkeske alól szokásos névjelem feledékenységből lemaradt, mert nem szeretem, ha az én tettem miatt másra, vagy másra is haragusznak. Pedig megjegyzésem, ime, kellemetlen érzéseket váltott ki az érdekelteknél. A békésbánati egyházmegye esperesétől hosszú, szép levelet kaptam e tárgyban. Mi sem áll tőlem távolabb, mint hogy a nagytekintélyű békésbánati egyházmegyét, vagy annak akármely tényezőjét kicsinyeljem. Az meg, hogy gúnyolódjam azokkal, akiktől mindig csak szeretetet és tiszteletadást tapasztaltam, igazán nem illenek hozzám, mint az egyház egyik szerény szolgájához. Azonban minden tisztelettem mellett is, nem tudok változtatni

¹ De a felelős szerkesztő véleményét is egészen híven tolmácsolva. Eppen ezért a resensusból rám eső részt mindig vállalom, R. I.

azon a véleményemen, hogy az, aki a határozatot írta, vagy a könyvtár ügyében tett javaslatot nem ismeri, vagy a birtok fogalmával nincs tisztában. Lehet, hogy a birtok és a kezelés közötti különbséget kissé rusztikus példával világítottam meg, de ez nem gúnyolódási szándékkal történt és megállapításom valóságán nem változtat.

Azonban magában ez az ismerethiány nem indított volna a megjegyzés megtételére. — Indított a határozatnak az a másik, most is azt mondom, érthetetlenül gyanúsító része, amely a kincsek egyrészének ellopásáról, mint lehetőségről beszél. Ezt a durva sértést nem lehetett szó nélkül hagyni. A nagytiszteletű esperes úr e gyanú alapjául bizonyos szegedi példára hivatkozik. De, eltekintve attól, hogy egy kétséges, sőt akár egy nem létező jog elismerése, meg a másénak ellopása közt mégis csak nagy különbség van, a nagytiszteletű esperes úr példája éppen azt bizonyítja, hogy a kultuszminiszter úr nagyon is nagy súlyt helyez arra, hogy valamely megvont és a nemzeti kultúra érdekében átadott jog semmiképpen el ne halványíttassék.

Egyébként nagy örömmel vettem tudomásul, hogy a szóbanforgó határozatot nem lelkipásztor írta. Ha mi, világiak, írjuk el, vagy szóljuk el magunkat, nem olyan veszedelem az egyháznak, mintha lelkipásztor teszi ugyanazt.

Kun Béla.

Hová vezet ez ?

Ilyen cím alatt lapunk f. é. 40-ik számában egy nagyobb kérdéskomplexum egyik tagjaként fölvettem egy kérdést a theologiai akadémiák jövőjét illetően. *Kérdést* vettem föl a legszerűnyebb és legtárgyilagosabb formában, távol minden szubjektív színezéstől és minden mellékes célzattól, — *nem valami fölényes kijelentést tettem és nem valami sürgető óhajnak adtam kifejezést*. Ha úgy tetszik: hangosan gondolkoztam és tépelődtem, keresve a kiutat egy olyan helyzetből, amelyről azt hittem, hogy más is olyan döbbenetesen nehéznek és bonyolultnak látja, mint én.

Erre a fölvetett kérdésre az egyházkerületi és országos viszonylatban is számottevő négy egyházi hetilapunk közül három a rákövetkező két számban egyáltalán nem reflektált, — valamint a vele kapcsolatosan fölvetett egyéb kérdésekre és aggodalmakra sem. Ez a hallgatás nyilván azt jelenti, hogy ők legalább is a theologiai akadémiákra vonatkozó kérdés fölvetését nem tartják fontosnak, vagy sürgősnek, vagy időszerűnek, vagy ildomosnak, vagy opportunusnak, — esetleg egyiknek sem. Mindenesetre csak hálával tartozhatom nekik azért, hogy ők ezt a hallgatás kollégiális és nobilis módján adják tudtomra. Ha később esetleg mégis csak szükségesnek éreznék, hogy hozzászóljanak a

kérdéshez: már előre kijelentem, hogy a legnagyobb örömmel állok készen a megbeszélés folytatására, mert meg vagyok győződve arról, hogy a megszólalásuk éppoly nobilis és kollégiális lesz, mint amilyen a hallgatásuk volt.

A „Sárospataki Református Lapok“ c. egyházi hetilap volt az egyetlen, amelyik már következő számában foglalkozott a fölvetett kérdéssel, „Darázsfészek“ cím alatt. Őneki is ki kell fejeznem hálás köszönetemet azért, hogy szíves volt a cikkemben kifejezett tudatot és sejtést, — hogy t. i. darázsfészekbe nyúlok e kérdés fölvetésével és mérges csipésekben lesz majd részem — pontosan igazolni. Nyugtatóványozom is egyben a hiánytalanul megkapott csipést és üzenem a kedves laptársnak, hogy a keresztyéni béketűrésnek már jóelőre elkészített csapóöldjét rögtön reátettem a csipésre, amitől az aztán hamarosan le is lohadt. Egyéb mondanivalóm nincs is hozzá ezidőszerint: mert a kérdés érdemének tárgyalásába csak olyanokkal mehetek bele, akik mérges kiabálás, sértegetés, gyanúsítás és konfúzus másrólbeszélés helyett komoly férfiemberhez illő higgadt tárgyilagossággal beszélnek meg ezt a nagyon komoly kérdést velem, aki elvégre talán még szintén nem játszottam el a jogomat ahhoz, hogy komoly férfiembernek tartsam és tarttassam magamat.

Révész Imre.

ISKOLA

Még egyszer a túltermelésről.

A Debreceni Protestáns Lap 38-ik számában foglalkoztam a túltermelésnek a kérdésével, veszélyével és hasznával. A Debreceni Protestáns Lap 39-ik számában Juhász Elek tisztelegi lelkipásztor foglalkozik ugyanezzel a kérdéssel. Szerinte több megoldás mutatkozik, azonban legkönnyebben megoldható a probléma úgy, ha theologus ifjaink elköteleztetnek a tanítói oklevél megszerzésére, hogy ezáltal kenyér legyen a kezükben. A megoldások között említi a theologusifjak megválogatását, ami szerinte nehéz kérdés, foglalkozik a nagy gyülekezetekben a belmissziói állások megszervezésével, aminek viszont anyagi akadályai vannak; legbiztosabb és legjobb mód a túltermelés lefokozására: a tanítói oklevél. Nagyon helyesnek és nagyon helytállónak tűnnek fel ezek a megállapítások, azonban nem árt, ha a kérdéssel még egyszer és még közelebbről foglalkozunk.

Tény tehát az, hogy mai napság a lelkészi pályán — a meglévő állások számához mérve — túltermelés van és ezen, ha nem akarjuk a papi proletáriátust szaporítani, segíteni kell. Ennek azonban nem egyetlen és csálhatatlan orvossága a tanítói oklevél megszerzése, sőt amennyire gyógyszer, ugyanannyira lehet mérge is, mert egészen bizonyos, hogy abban a gyülekezetben, ahol lesz egy diplomás lelkész és lesz több diplo-

más lelkész-tanító, örökös torzsalkodás fog lenni a körül, amit a tanítványok rangvitájánál is olvashatunk: Melyik nagyobb? Mondhatja valaki, ilyenek lelkészek között nem szabad előfordulni, de hogy elő fog fordulni — bármennyire nem szabad is — egészen bizonyos. Igen is, van helye a lelkész-tanítóságnak ott, ahol nincs több lelkész, illetőleg ott van helye, ahol a lelkésztanító egyúttal paróchus lelkész is, de ott, ahol ez nem így van, bármennyire tiszteltem és elismerésben tartom is a tanítói állást, mégis csak azt mondhatom: ugyanezt, amit most lelkészi diplomával elértem, már 19 esztendőskoromban elértem volna s ma már az oklevél keltjének a napjáig öt évet a tanítói pályán rendes szolgálatban eltölthettem volna. Mondhatja valaki, nem kell mindig tanítónak lenni, még meg is választhatják lelkésznek is, ez azonban nagyon kérdéses és bizonytalan dolog.

Én a magam részéről más megoldást látok helyesnek. Ez pedig egyfelől: theologusaink köteleztessenek el a *tanári diploma* megszerzésére. Erre is van bőséges idő és bőséges alkalom, nemcsak a tanítói oklevél megszerzésére. Ezt tartom képzettségünkhöz, tanulmányunkhoz, állásunk méltóságához, Istentől nyert megbízásához legalkalmasabbnak, legméltóbbnak és legmegfelelőbbnek. És, hogy ez így legyen, nemcsak a túltermelés az, mely erre kell, hogy ösztönözzön bennünket, hanem egyetemes egyházunk érdeke. Juhász Elek azt írta előző számunkban: „Legyen úgy, mint régen volt.“ Én is azt mondom. Legyen minden középiskolai tanár diplomás lelkész, úgy, mint régen volt. Majd, ha ez meglesz, ha majd papjainkból lesznek tanáraink, úgy, mint régen volt, azt hiszem, nem lesz túltermelés.

Ezt tartom a magam részéről legméltóbbnak és legalkalmasabbnak, egyházunkra nézve leggyümölcsözőbbnek. Hogy mennyire gyümölcsöző a paptanárok tartása felekezeti iskoláknál, csak tessék megnézni a vallásos nevelést a római katolikus és a református középiskolák növekedésénél. Korántsem akarom intézeteinket megbántani, de az bizonyos, ha tartunk felekezeti iskolát — mérhetetlen áldozatokkal — akkor tartunk tényleg felekezeti iskolát. Itt ismét mondhatná valaki, hogy miért van a vallástanárok, neki a kötelessége a vallásos nevelés? Tessék csak megnézni, hogy nevelnek odaát: még a számtanban is, földrajzban is, fizikában is. — Náluk nem 2, azaz kettő óra áll a vallástanítás rendelkezésére, hanem 30. Ezért van óriási világnézetű különbség művelt református és római katolikus ember között. Istentagadóval, cinikussal reformátusok között az intelligencia sorában igen sokkal találkoztam: római katolikusokkal még nem volt alkalmam. És itt a magyarázat a két órában megállapított vallásos nevelésben keresendő.

A nyár folyamán úgyszólván kerületünkben, de kerületünkön túl is módomban állott az

évvégi Értesítőket végig olvasni. Amíg a mi értesítőinkben azt olvastam: igyekeztünk a vallásos nevelést más tárgyak keretében is elérni, addig a római katolikus értesítő soraiból azt olvastam ki: nemesak igyekeztünk, de meg is valósítottuk. Ezért van ma már — sajnos — oly nagy különbség a két felekezeti iskola növendékei között a vallásos nevelés terén.

Ezért van szükség arra, hogy középiskoláinkban — ha rajtam állana mind — lehetőleg minél több pap-tanár tanítson. Azt hiszem, ha ez megvalósulna, úgy nem volna túltermelés.

A másik része a kérdésnek, melyet Juhász Elek is felvetett: a belmissziói lelkészi állások szaporítása. Én nemesak a belmissziói lelkészi állásokat szaporítanám meg, de minél több lelkészi állást szerveznék. Nem bírja meg az egyház — szinte előre hallom. A szatmári egyházmegyében van 50,792 lélek és van 64 rendes lelképásztor, ezzel szemben 10—15 ezres gyülekezeteinkben 1, azaz egy lelképásztor. Ha Szatmárban el tudják a papot tartani, ha 800 ember — általában — el tudja tartani lelkészét, akkor — azt hiszem — az ilyen 10—15,000 lelkes gyülekezet is van abban a helyzetben, hogy meg bírja a második és harmadik lelkészi állást is.

Ezt a két módozatot tartom a legalkalmasabbnak és legmegfelelőbbnek, és tessék elhinni, ha ezt sikerül megvalósítani, nem lesz túltermelés és felesleges lesz theologusainkat a mértéken alulszállítva, más foglalkozási körbe utalni.

Magyar Bertalan.

Református községekben minden község-házán készülő okmányra árvabélyeget! Egy-két fillérből hegyre várat így építhetünk.

KÜLÖNFÉLÉK

Dr. Szlávik Mátyás, a Felvidék elrablásakor megszűnni kényszerült eperjesi evangélikus theologiai akadémia kiváló nyugalmazott tanára, a magyar protestáns egyházi irodalom egyik legszorgalmasabb veterán művelője, aki régebbi évfolyamainkban — ha jól emlékszünk — lapunknak is kedvesen fogadott vendége volt, a napokban töltötte be teljes testi és szellemi frissességben életének hetvenedik esztendejét. Szeretettel és tisztelettel csatoljuk ez alkalomból áldáskívánatainkat az ő nagyszámú többi tisztelőiéhez s jól esik följegyeznünk róla, hogy az evangélikus testvéreknek még közöttünk járó régebbi nemzedéksorából ő volt és maradt máig az egyik legodaadóbb ápolója a reformátusokkal való minél bensőbb érzelmi közösségnek és együttműködésnek, pedig van annyira „történelmi lutheránus“, mint nagyon sok „történelmi kálvinista“. Ad multos annos!

Dr. Baltazár Dezső püspök október hó 14—20. napjain generális vizitációt tartott a csonkanagyszalontai egyházmegyében, ahol mindenütt nagy szeretettel és tiszteletadással

fogadták. — Részletesebb tudósítás a jövő számokban.

A középiskolákban folyó evangélizálómunka rendezése érdekében fontos megállapodás történt szeptember 29-én Budapesten azon az értekezleten, amelyet lic. Rácz Kálmán a Középiskolai Missziói Bizottság elnöke tartott a két főiskolás diákmozgalom (MEKDSz és Soli Deo Gloria) kiküldöttjeivel. Amennyiben a meg egyezéshez a főiskolás mozgalmak intézőbizottságai is hozzájárulnak, ezentúl tanulóink között folytatandó minden missziós munka szálait a Konvent hivatalos szerve, a Középiskolai Missziói Bizottság tartja kezében, amennyiben: a) bibliakörök és collegiumok (SDG) csak az illetékes vallástanár (illetőleg hitoktató) felügyelete és ellenőrzése alatt működhetnek; b) a mozgalmak iskoláinkat csak a Középisk. M. Biz. által engedélyezett időben látogathatják meg küldöttjeik által; c) konferenciákat nemek szerint elkülönítve és a titkárok közös értekezletén megállapított időkhöz s külön a középiskolások számára rendezhetnek; d) lap terjesztése érdekében propaganda utakat csak a M. Bizottság előzetes engedélyével tarthatnak; e) általában a mozgalmak küldöttjei tanintézeinkben csak úgy jelenhetnek meg, ha erre írásbeli megbízást nyernek a Missziói Bizottság elnökétől s azt felmutatják az illetékes igazgatóknak. Hisszük, hogy ezen megállapodás betartásával meg lehet szüntetni azt a sokféle zavart, ami a munkák kereszteződéséből állott elő s nem egyszer gátolta a kívánatos eredmény elérését. Az értekezleten a SDG mozgalmat védnöke, Kovács J. István, a MEKDSz-tannak elnöke Victor János theol. tanárok képviselték. (Beküldetett.)

A gyomai gyülekezet Harsányi Pál esperes utódává Tiba András segédlelkészt választotta meg nagy szótöbbséggel. Vajha az electio legalább utólag *selectio*-nak is bizonyulna! — De éppen tekintélyes nagy gyülekezeteink, úgy látszik, mostanában egymásután akarnak ettől elszoktatni bennünket!

A debreceni Kollégiumi Kántus Cegléden. A ceglédi Református Nőegylet november 8-án Cegléden nagyszabású estélyt rendez, amelynek a főszereplője a debreceni Kollégiumi Kántus lesz, más illusztris előadókkal együtt, akik egyike *dr. Ravasz László* dunamelléki püspök. Az estélyt *dr. szentpéteri Kun Béla* egyetemi rector-professor, a Kántus felügyelőtanára nyitja meg. Költeményeiből felolvas *Baja Mihály* debreceni lelkész. Az estélyen közreműködik még többek között *Solymosi József* mikespéresi lelkész. Az estély létrehozója *S. Szabó József* c. tanker. főigazgató, aki nyugalombavonulva nemrég költözött Debrecenből Ceglédre. *S. Szabó József*, a jeles egyháztörténész kimutatta, hogy a reformációtól kezdve egész a múlt század közepéig Debrecen és Cegléd között kapcsolat volt, amikor is Cegléd Debrecenből vitte rektorait, lelkészeit, köztük a

nagy Dobos Jánost, akik mind Debrecenben tanultak. Ezt a régi kapcsolatot szeretné most Cegléd Debrecennel felújítani. S. Szabó József, a kiváló egyházhistorikus a nyár folyamán átküldte a ceglédi református egyház levéltárát, megírta az egyház történetét és hiteles adatok alapján mutatta ki, hogy Cegléd századokon át Debrecen hatása alatt állott.

A debreceni Kossuth-uccai egyházzsolt. okt. 31-én d. u. 5 órakor a Kossuth-uccai templomban nagyszabású reformációi emlékünnepelet rendez.

A debreceni reformátusok képes Naptára a napokban jelent meg gazdag tartalommal. — Ára 1 P. Vidéki lelkészek — általában terjesztők — 10% jutalékot kapnak. Érdeklődni lehet Debrecen, Központi lelkészi hivatal, Kálvin tér 17. sz.

A szeghalmi Péter András-reálgymnázium kis énekkarának hangversenye Okányban. A szeghalmi Péter András-reálgymnázium kis ének-kara, az okányi református férfi- és vegyeskarok közreműködésével, folyó hó 12-én — vasárnap — este 8 órakor szépen sikerült hangversenyt rendezett az okányi Gazdakörben. A hangversenyt megelőzően folyó hó 12-én — vasárnap — a délelőtti istentiszteletet Nagy Miklós főgymnáziumi igazgató végezte. Beszédje a hallgatóság lelkében benső visszhangra talált, kik sokáig nagy elismeréssel fogják még emlegetni Nagy Miklósnak a mai élet vallástalanságát és annak következményeit, valamint a vallásosságra visszatérés szükségességét tárgyaló beszédét. A hangversenyző diákok a délutáni és esti órákban érkeztek meg tanáraik vezetésével teherautókon Okányba, hol a vídám sereg iránt nagy érdeklődést mutató szülők és lakosság részéről meleg fogadtatásban részesültek. A fiúk elszállásolását Nemes Béni községi főbíró nagy buzgósággal végezte; a tanári kar és a leánynövendékek elszállásolását Elek Sándor lelkész intézte. A gyermekekért a megérkezés színhelyére elmentek a vendéglátók, kik vacsorával várták őket s azután együtt jöttek a hangversenyre a gazdakörbe. Este 8 órakor már a gazdakör nagyterme zsúfolva volt s a későn érkezőknek a rendezőség helyet sem tudott adni. A hangverseny műsora a következő volt: Égi Atyánk, nagy Istenünk!... Énekelte az okányi református férfikar. Vezényelte Somogyi István énekvezér, karnagy. Megnyitó beszéd. Tartotta: Elek Sándor református lelkész. — a) Chopin: Gyászhangok; b) Pacius: Finn himnus. Előadta a szeghalmi reálgymnázium 66 tagú kis ének-kara, Nagy József tanár kiváló vezetésével. Endrődi Sándor: Endori boszorkány. Szavalta nagy átértéssel Ladányi Teréz kisasszony (Okány). Fáradtan bünbe verve... Előadta az okányi református vegyeskar, Somogyi István karnagy vezényletével. A szóló László György énekelte szépen, kellemesen. Színi-jelenet, helyi szereplőkkel. Szóló-éneket mondott Baka János szeghalmi református

énekvezér. a) Borenius: Induló; b) Magyar dalok. Előadta a szeghalmi reálgymnázium kis ének-kara. Magyar táncok. Előadta 12 szeghalmi diák-leány. Mester! A bős vihar dühöng... Előadta az okányi református vegyeskar. — Záróbeszéd. Tartotta: Nagy Miklós, a reálgymnázium igazgatója. Himnus. Énekelte a közönség. Az énekszámok betanítását Nagy József zenetanár, ez a kiváló pedagógus kiváló zene-érzéssel végezte s a növendékek precíz figyelemmel és erőteljes hanganyaggal követték vezénylő tanárunk minden intését. Ez az ének-kar a fejlődés ezen útján haladva, dicsősége és büszkesége lesz a reálgymnáziumnak s a fiatal intézet érdekében mindenre kész tanári karnak. Amidőn az erkölcsi sikerről azzal adunk hírt, hogy a szeghalmi diákok az estélyükkel Okányban megszerezték a jövő évre is a közönség szeretetét: a tanárok pedig elérték ama céljukat is, hogy a szülőkkel és a lakossággal közvetlenül érintkezve, beigazolták a Péter András-reálgymnáziumnak, mint a Sárrét iskolájának, eddig is szükséges, a jövőben pedig szinte nélkülözhetetlen voltát: egyben nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az estély bevétele (több mint 140 pengő) — leszámítva az autók benzin- és olajköltségeit — a segítőegyesületi könyvtár gyarapítását szolgálja. (Beküldetett.)

Leventék tábori istentisztelete Békésen. A leventék foglalkoztatása Békésen vasárnap d. e. 10—1 óráig tart. Miután a leventéket ez időben nem engedik templomba, a békési lelkészek úgy oldották meg ezt a fontos kérdést, hogy a szigorú téli hideg időket kivéve, ott kint a gyakorlótéren tartanak déli 12 órakor tábori istentiszteletet igehirdetéssel. Ez intézkedés jól be fog válni, mert még nem református vallású leventék is szívesen hallgatják a hazafias és vallás-erkölcsi tartalmú igehirdetést. (Beküldetett.)

Szerkesztői üzenet.

Kéziratok visszaküldése nem áll módunkban. Még kivételesen indokolt esetben is csak akkor vállalkozhatunk rá, hogyha az ezt igénylő a megfelelő portó-költséget bélyegben előre beküldi.

Hivatalos értesítés.

Pályázati hirdetés

a *kismarjai* református egyház kebelében lemondás folytán megüresedett V-ik tanítói állásra.

Fizetés: 1. lakás és kert természetben, 2. készpénzfizetés az egyház pénztárából évenként előre, évi 100 aranykorona, 3. a többi államsegély. Kötelessége a reábizott osztályok vezetése. Mindennemű egyházi munkában segédkezés. Lelkészeknek és énekvezérnek szükség esetén helyettesítése. Pályázati határidő 1930. évi október 26-án d. e. 11 óra. Csak

férfi tanerők pályázhatnak. Orgona- és énekpróba október 26-án d. e. 11 órakor lesz.

Megválasztott tanítónak útiköltségét az énekpróbara és költözködését az egyház megtéríti.

Kismarja, 1930 október 10.

Kató István,
református lelkész.

TARTALOM: Révész Imre: Aki az Úré, ide hozzám! — Dr. Szász Imre: Az Országos Református Védőszövetségről. — Kun Béla: Helyreigazító nyilatkozat. — Révész Imre: Hová vezet ez? — Iskola: Magyar Bertalan: Még egyszer a túltermelésről. — Különfélék. — Szerkeztői üzenet. — Hivatalos értesítés: Pályázat.

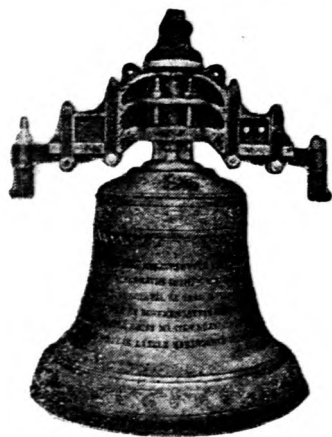
Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

Az 1900. évi párisi világi kiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek.
Számos egyházi elismerőlevél

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek

Bittenbinder—Grener: Métermértékek szemléltető táblája, hozzávaló utasítással. (Hossz-, terület-, köb-, súly-, űrmértékek)	3—
Gönczy: Írott, mozgatható betűk. (Összes kis- és nagybetűk)	2-40
Ugyanaz nyomtatott betűk	2-40
Gönczy—Úrhegyi: Fali olvasótáblák, írott és nyomtatott betűk olvasásának tanításához (70×100 cm. méretben, 24 lappal)	8—
Úrhegyi Alajos: Színes fali olvasótáblák a „Betűország“-hoz, 6 lap, 63×95 cm. méretben	3-20

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez	3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez	3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok vezérkönyve, I—IV. o.	9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI.	10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o.	10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI.	5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz	2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti fejlődése. Quint József előszavával	3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai földrajzi oktatás.	4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazdasági ismeretek tanítása a III—IV. osztályban	6-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorlatok tanítása az I. osztályban	9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezérkönyve	4-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorlatok tanítása a II. osztály számára	10—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezérkönyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác	16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatokhoz	4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás és magyar nyelvtan tanításához	3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természetrajz, gazdaságtan és háztartástan tanításához	2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt. együtt, osztályonként, a	1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református Egyetemes Konvent kiadványa)	1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanításának vezérkönyve	4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gazdaságtan és háztartástan tanításához, III—IV. oszt. számára	3—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése Debrecen,
Ferencz József-út 62.